

LITERATOUR

Els Beerten

- INTERVIEW -

Hoe was jij op school als leerling? Was je zelf vroeger een lezer?

Op de lagere school zat ik vaak op de ezelsbank of stond ik wel eens op straf in een hoek, reden: ik kon niet goed stilzitten en mijn mond kon ik ook niet echt houden. Toch ging ik erg graag naar school. Ik was heel nieuwsgierig en erg gretig, hield van de verhalen, van het spelen met mijn vrienden en ik leerde snel en goed. Een geluk. Na schooltijd speelde ik buiten of ging ik sporten. Maar 's avonds in bed las ik, vaak tot een stuk in de nacht. Mijn hele schooltijd lang stond ik elke ochtend op om 5.45 uur om nog een uur te kunnen lezen.

En die zin in lezen begon zo:

Toen ik zes werd, nam mijn vader mij mee naar de bibliotheek. Diezelfde dag nog ontdekte ik hoe geweldig spannend boeken kunnen zijn. Ik had bijgevolg een tomeloze bewondering voor schrijvers. Nooit zou ik kunnen wat zij konden, geen haar op mijn hoofd droomde er bijgevolg van om in hun voetsporen te treden. Ik zou actrice worden, of juffrouw, of zangeres. Mijn ouders vonden het wellicht een half mirakel dat ik zo lang kon stilzitten als ik las. Ze vroegen mij op die momenten dan ook nooit om te helpen bij huishoudelijke klussen, wellicht waren ze blij omdat ik even gewoon stil was. Dat had ik uiteraard feilloos door en daar was ik niet rouwig om.

Wie of wat wakkerde jouw leeshonger aan?

Mijn vader, die zo slim was geweest om mij mee te nemen naar de bibliotheek.

Wat is voor jou een belangrijk thema in je werk waar je graag met lezers over in gesprek gaat?

Het maken van keuzes, waarom we ze maken, en hoezeer ze ons en onze omgeving beïnvloeden. Hoe mensen speelbal kunnen worden van gebeurtenissen en hoe ze er vervolgens mee omgaan of net niet. Hoe een mens niet zonder een ander mens kan.

Heeft het schrijven van verhalen invloed op hoe je over de wereld nadenkt?

Oh ja, heel erg. Het schrijven heeft me heel erg duidelijk gemaakt dat er niet zo iets als één waarheid bestaat. Waarom zou mijn wereldbeeld het enige juiste zijn, wat een dwaze gedachte is dat. Elke mens kijkt immers in eerste instantie naar de wereld vanuit zijn eigen ervaring en context.

Ik twijfel bovendien erg vaak en zag dat lang als een zwakte. Dankzij mijn schrijven heb ik ontdekt dat twijfel net een grote kracht kan zijn. Twijfel toelaten maakt immers begrip mogelijk. En vervolgens empathie. Ik moet mijn personages eerst helemaal kennen om dan vanuit hen een boek te kunnen schrijven. Een beetje zoals een acteur in een personage kruipt, zo schrijf ik ook. Daarom is het belangrijk om zonder enig vooroordeel te kijken, zo kan ik mijn personages helemaal doorgronden, kan ik er echte mensen van vlees en bloed van maken. Gevolg is gewoonlijk dat ik echt van hen ga houden omdat ik zo goed begrijp wie ze zijn en hoe menselijk hun

LITERATOUR

beslissingen zijn. Mijn eigen schrijfproces heeft me ook geleerd om mezelf liever te zien zoals ik ben, die imperfecte mens die het in wezen toch zo goed bedoelt.

Wanneer schreef jij je eerste verhaal en waar ging het over?

Over een meisje dat het gewone onderwijs haat omdat ze veel liever op de theaterschool wil zitten. Daar blijkt dat ze keihard moet knokken om te kunnen zijn wie ze is.

Ik was 24 toen ik aan dat boek begon en had net twee jaar Toneelacademie Maastricht achter de rug. Er zat een grote kwaadheid in me en die moest eruit. Dat kon niet in een gedicht, dus ik begon aan een boek.

Waar en wanneer schrijf je het liefst?

Ik schrijf het liefst en ook het beste na een dag waarop ik met mensen veel heb kunnen delen. Op gelijk welke plek schrijf ik goed, zolang ik er niet door afgeleid word.

Met wie van jouw personages had jij graag in de klas gezeten?

Het meisje over wie ik nu aan het schrijven ben.

Welk advies zou je jongeren willen geven die later zelf graag willen schrijven?

Vergeet niet te bewegen. Letterlijk bewegen trekt je hoofd open, en met een open hoofd schrijf je echt beter.

En verder: schrijf. Loop niet weg als het lastig wordt om woorden te vinden. Als je innerlijke stem zegt: ach ja, laat maar – terwijl je aan het schrijven bent, misschien is net dat het signaal om nog even te blijven zitten. Gewoonlijk gebeurt het op die momenten dat echte schoonheid mogelijk wordt.

Wat is de fijnste plek om een boek te lezen?

Ik lees echt overal als een boek goed is. Als een boek mij niet ligt, ben ik altijd meer met de plek bezig. Dan speel ik lezertje en dan weet ik niet eens wat ik aan het lezen ben.

Wat vind jij het leukst aan een schoolbezoek en het ontmoeten van jonge lezers?

Mogen ervaren dat zij ook van mijn mensen, mijn personages, houden. Deelgenoot mogen worden van hun nieuwsgierigheid, verontwaardiging, woede soms om wat er in het boek gebeurt, onbegrip, begrip, – heerlijk. Mogen merken dat het boek hen heeft geraakt. Dat het boek onder hun vel is gekropen en hen iets geschonken heeft, iets dat ze nodig hadden, en misschien nog niet eerder wisten. Ik durf nooit te hopen dat het gebeurt maar als het gebeurt en ik mag het vernemen, oh – er is heel oprecht niets heerlijkers dan dat.

Els Beerten

– LEESFRAGMENT –

Het leesfragment van Els Beerten komt uit *Eén mens is genoeg* en wordt aangeboden door Querido, Singel Uitgeverijen

© 2014. Querido, Singel Uitgeverijen. Alle rechten voorbehouden. Dit fragment mag uitsluitend gebruikt worden voor educatieve doeleinden in de klas en mag niet verder worden verspreid. Voor iedere andere verveelvoudiging en/of openbaarmaking door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook, dient vooraf schriftelijke toestemming te worden verkregen van uitgeverij. Tekst- en datamining niet toegestaan.

Eén mens is genoeg

Lief

‘Tien weken,’ zegt ze. ‘Zo lang al ben ik zonder lief, een absoluut record. Wilt ge weten hoeveel ik er dit schooljaar al heb gehad? Ge hebt gelijk, zoiets wilt ge niet weten.’ Ze zucht. ‘Ik heb het mij voorgenomen toen ik naar hier kwam. Vanaf nu laat ik mij niet meer vangen. Ik weet het, ik heb voor uw neus staan kussen. Ge moet dat zien als uw allerlaatste sigaret. Niet dat ik ooit gerookt heb. Als ik wil zingen, moet ik van de sigaretten afblijven, zegt mijn pa. Mijn ma rookt wel. Tientallen keren is ze ermee gestopt, altijd weer begint ze opnieuw. Iets waar mijn pa met zijn verstand niet bij kan. Woorden wekken, maar voorbeelden strekken, zegt hij daarover. Alsof hij zo perfect is, roept ze dan.’

Ze zwijgt.

‘Als mijn ma thuis is, roept ze veel. Met zoveel schilderingen in mijn kop werd ik ook zot, zegt mijn pa. Gewoonlijk zit ik achter mijn bureau als ze thuiskomt. Voor ze haar eten opwarmt, steekt ze altijd even haar hoofd om de deur. Hoe was uw dag, goed? Zijt ge gelukkig, ja? Een paar dagen voor Etienne belt, ben ik aan het studeren voor een belangrijke test. Mijn pa was exact vier weken geleden vertrokken, ge kunt u inbeelden dat ik niet met het gelukkigste gezicht achter mijn bureau zit. Terwijl ik een poging onderneem om mij toch maar te concentreren, komt mijn ma opeens mijn kamer binnengevlogen. Moet ze van anderen horen dat haar dochter niet van de jongens kan afblijven. Excuseer, zeg ik, het is wel ómgekeerd. Denkt ge dat ze mij gelooft? Natuurlijk gelooft ge eerder uw vrienden dan uw dochter, zeker als blijkt dat ze een slet is. Eerst denk ik dat ik het verkeerd heb begrepen, maar dan herhaalt ze het, twintig decibels luider. Mens, crepeer, zeg ik. De volgende seconde krijg ik een slag in mijn gezicht.’

Ze zucht.

‘Natuurlijk had ik dat niet moeten zeggen. Maar wat doet ge als uw ma u het bloed van onder uw nagels haalt, uw ma, welteverstaan, niet een of andere sukkel die ge onderweg tegenkomt. Wat er op zo’n moment allemaal door u heen gaat, ge wilt het niet weten. Met al mijn macht heb ik haar mijn kamer uit geduwd, ik heb de sleutel omgedraaid en mijn muziek keihard opgezet. De hele nacht heb ik op mijn bed gezeten. Tegen de morgen doet mijn buik pijn van de honger. Zo stil ik kan, sluip ik de trap af, naar de keuken. Ze zit aan tafel, haar handen in haar schoot. Ik verwacht een litanie van een halfuur, maar er komt niks. Ik heb honger, dus ik begin een boterham te smeren. Opeens hoor ik haar mompelen. Ik heb u geslagen, zegt ze, ik weet het, zeg ik. Het gaat nooit meer gebeuren, zegt ze, maakt niet uit, zeg ik, ik ben hier toch weg. Kijkt ze mij aan of ik mijn verstand heb verloren. Gij en ik, dat marcheert niet, zeg ik. Begint ze opeens over school. Over school! Ze had over zichzelf kunnen beginnen. Alleen is maar alleen, bijvoorbeeld.’

Ze zwijgt.

‘Ik heb veel ruziegemaakt met mijn pa. Hij heeft mij leren zingen, natuurlijk hebt ge dan soms woorden. Het is een voordeel als ge uw muziekschool thuis hebt. De eerste jaren notenleer en piano, dan pas de stem erbij. Eerst leer ik u stappen, zei hij, daarna lopen. En als ge goed kunt lopen, kunnen we aan Parijs beginnen. Mijn pa is van het jaar van Brel, hij was hem graag naar ginder gevolgd, hij heeft de kans niet gekregen. Gij krijgt ze wel, zei hij altijd tegen mij. Als ge zoiets zegt, vertrekt ge toch niet?’

Ze zwijgt opnieuw.

‘Weet ge wat ik doe als ik niet kan slapen? Dan praat ik tegen hem. Dan zeg ik: als ge denkt dat ik het zonder u ook wel red, vergist ge u. En dan laat ik hem antwoorden dat ik mezelf onderschat. En dat hij mij graag ziet. Duizendmiljoen keer graag.’

Ze zucht diep.

In de keuken slaat de klok.

Ik kijk haar aan.
'Hebt ge honger?'

Ze dekt de tafel. Drie borden, drie glazen, drie keer bestek.

'Uw broer,' knikt ze.

'Mijn broer.'

'Wat als hij niet terugkomt,' zegt ze.

'Maar hij komt terug.'

Ze zucht diep. 'We trekken onze plan wel, zegt mijn ma, we hebben geen keuze. Als ik ervoor kies om in het kanaal te springen, kunt ge mij niet tegenhouden, zeg ik. Waarop ze zwijgt en mij aankijkt tot ik er mottig van word. Gij doet dat soort dingen niet, zegt ze dan. Ah nee, vraag ik, hoe weet ge dat zo zeker? Gij zijt mijn kind, zegt ze, ik ken u, gij buigt mee met het koren als de storm opsteekt, niet omdat dat uw keuze is, maar omdat ge zo zijt. Waarom praat ze altijd zo ingewikkeld? Ik kan daar niet tegen, dat weet ze toch? Dus ik draai me om, loop naar mijn kamer en kom er niet meer uit. De dag dat ik naar hier vertrek, zegt ze dat ik het wel redden zal. Of ze misschien helderziende is, vraag ik. Gij redt het overal, zegt ze.'

Ze staart mij aan. 'Denkt gij dat mijn ma gelijk heeft? Juliette?'

Wat als ik ja zeg, en het is nee? Wat als ik nee zeg?

'Ge moogt ook gewoon knikken.'

Ik glimlach. Het is niet gepast, toch gebeurt het. Zo'n kind is het, Louis. Eén hoop miserie en nog laat ze u glimlachen.

'Het is niet om te lachen, Juliette.'

Ik steek mijn hand uit en leg hem voorzichtig op haar arm.

Verwonderd kijk ik hoe hij daar blijft liggen.

En dan komen de woorden ook nog.

'Zo gauw vergaat de wereld niet,' zeg ik.